

Observaties rond operaties in Afghanistan (I)

Noot van de redactie

Het onderstaande artikel is een bewerking van een document dat het Opleidings- en Trainingscentrum Operatiën (OTCOpn) al twee jaar gebruikt bij de voorbereiding van staven en eenheden op de ISAF-missie in Afghanistan. Dit document heeft een tweeledig doel: ten eerste het doorgeven van kennis en ervaring uit de eerste rotaties aan de opvolgers en ten tweede het inzicht verbreiden dat de operatie complexer is dan initieel vaak werd aangenomen en ten derde dat de operatie meer beslaat dan enkel *hunt and kill* Taliban. Daarbij moet de lezer zich realiseren dat veel observaties en bevindingen anno 2009 inmiddels breed onderschreven worden, maar dat dit in 2005-2006 bepaald (nog) anders was. Dit artikel reflecteert in algemene zin de stand van zaken van begin 2008. Ondertussen worden voortschrijdende inzichten verwerkt in de nieuw te verschijnen Leidraad Landoperaties. Sommige aspecten worden daarin algemener gesteld, terwijl andere aspecten juist nader worden uitgediept.

Het oorspronkelijke document is tot stand gekomen door de medewerking van meerdere commandanten en stafofficieren.¹ De redactie is van mening dat het bewerkte document een waardevolle neerslag van ervaringen en inzichten in het doctrinaire denken bevat en publiceert het in twee opeenvolgende delen.

*P.B. Soldaat – luitenant-kolonel der Luchtdoelartillerie e.a.**

De Koninklijke Landmacht beschikt over een reeks doctrinepublicaties, waaronder de LDP 2C over gevechtsoperaties tegen een irregulier optredende tegenstander en het door het OTCOpn uitgegeven Informatiebulletin 07/02, dat over counter-insurgency (COIN) gaat. Maar eenheden die naar Afghanistan worden uitgezonden hebben ook behoefte aan een actuele schets van de specifieke omstandigheden en het doctrinaire kader van de lopende operatie. Ze zijn op zoek naar concrete aanbevelingen.

Deze bijdrage wil in deze behoefte voorzien. De basis bestaat uit informele observaties en *lessons learned* van collega's uit 1(NLD/AUS) Taskforce Uruzgan (TFU) en Regional Command South (RC(S)). Het is een collegiale handreiking en daarom schetst dit artikel vooral de *mindset* die nodig is in de *International Security Assistance Force* (ISAF). Deze mindset is duidelijk breder dan enkel het jagen op opstandelingen en draagt daarmee bij aan de verdergaande mentale aanpassingen op nieuwe soorten operaties. Bovendien willen we als auteurs nieuwe begrippen in een samenhangende context plaatsen. Om de drempel te verlagen proberen we met 'oude begrippen' al het nieuwe te verklaren. We gaan in op zowel de hoogste als de laagste niveaus, omdat de operatie geïntegreerd moet worden gezien en omdat vooral het gedrag van soldaten op de laagste niveaus bepalend is voor het slagen van de operatie op het hoogste niveau.

¹ Specifiek hebben de volgende personen bijgedragen: Genm A.J.H. van Loon, C-RC (S); Bgen T.W.B. Vleugels, C-TFU-1; Kol A.T. Vermeij, Plv C-RC(S); Kol J.F.A.M. van Griensven, C-TFU-2; Kol N. Geerts, C-TFU-3; Kol N. Tak, C-PRT-1; Kol S. Klaarbergen, CoS TFU-1; Kol P. v.d. Sar, C-BG-1; Lkol P. Nieuwenhuizen, J-ECC RC(S); Lkol M. Duvekot, Plv-C BG-2; Lkol J.P. van Houten, HOT TFU-1; Lkol W.F. Engelman, S4 TFU-4; Lkol F.E.T.J. van Dijk, HOT TFU-2; Lkol D.J. Broks, CoS TFU-2.

* De auteur was van juni tot en met november 2006 Hoofd Sectie J-5 van *Regional Command South*. Thans is hij Hoofd bureau Geïntegreerd optreden en Command & Control bij het Opleidings- en Trainingscentrum Operatiën (OTCOpn) in Amersfoort.

Hoofdstuk 1 van dit artikel, *De operationele omgeving*, beschrijft de context waarbinnen het optreden plaatsvindt. Daarbij is veel aandacht voor de lokale bevolking en de opstandelingen en wordt een aantal principes benadrukt die belangrijk zijn bij het plannen van militaire activiteiten in Afghanistan. In hoofdstuk 2, *De planning van de militaire bijdrage*, komt het door ISAF/RC(S) ontwikkelde ‘inktvlekprincipe’ aan de orde. In dat principe zijn aspecten van *security and control* en wederopbouw duidelijk met elkaar verweven. Die aspecten worden verduidelijkt met specifieke observaties in hoofdstuk 3, *Gevolgen voor militaire activiteiten*, dat in de *Militaire Spectator* van juni gepubliceerd wordt.

FOTO AVDD, G. VAN ES

De opinie van de bevolking vormt het ‘gevechtveld’ bij COIN

De tekst van dit artikel is gelardeerd met credo’s die relevant zijn voor het militair handelen in een COIN-campagne. De belangrijkste boodschap is dat militaire middelen slechts een bijdrage leveren aan counter-insurgency en dat het contact met de bevolking daarin van het allergrootste belang is.

De operationele omgeving

Een ander gevechtveld

Het ‘gevechtveld’ bij counter-insurgency is niet het fysieke gevechtveld uit het grootschalige conflict, maar de opinie van de bevolking. ISAF heeft een zo gunstig mogelijke opinie nodig, in de eerste plaats omdat de Afghanen uiteindelijk de ontwikkeling van hun eigen land van de buitenlandse eenheden zullen moeten overnemen. Ten tweede zal ISAF, bij overwegend negatieve sentimenten, op de langere termijn onherroepelijk verliezen. In de derde plaats ten slotte zal een repressievere benadering en het negeren van de opinie van de bevolking – vergelijk het opsluiten van de bevolking in concentratiekampen door de Britten tijdens de Boerenoorlog of ‘New-Villages’ zoals in Maleisië – in de huidige tijd niet werken. Zo’n benadering is vanwege politieke bezwaren en media-aandacht ontoelaatbaar, terwijl de bevolking als reactie op repressie helemaal achter de opstandelingen zal gaan staan.

Ook onze tegenstander, met name de Taliban, heeft de steun van de bevolking nodig. Voor hen is steun noodzakelijk om zich te kunnen verschuilen, personele en materiële ondersteuning te verkrijgen en om uiteindelijk politieke doelstellingen te kunnen verwezenlijken. ISAF strijdt met de Taliban om de steun van de bevolking. Daarmee is de opinie het ‘gevechtveld’ geworden, waarin ISAF gunstige ‘posities’ moet weten te veroveren om de tegenstander verder te kunnen aanvallen en uitmanoeuvreren. Hoe meer terrein – lees *hearts and minds* – ISAF wint, des te meer kan zij de tegenstander in de hoek dringen.

Success in combat guarantees nothing

De traditionele visie op het gevechtveld, met de uit het *major combat* afkomstige focus op het vernietigen van de vijand en het veroveren van fysiek terrein, is in Afghanistan zinloos. Vooral als het veroverde gebied niet kan worden opgevuld met loyale bevolking of niet voorkomen kan worden dat de tegenstander weer infiltreert en indoctrineert heeft de traditionele focus geen zin. Om een gunstige opinie onder de Afghanen te kunnen krijgen zal de politieke doelstelling van de COIN-operatie ‘nobel’ moet zijn, dat wil zeggen aantrekkelijk, legitiem maar ook realistisch in de ogen van de lokale bevolking. Zonder een dergelijke politieke doel-

stelling is de ISAF-operatie een onmogelijke taak en zal er altijd weerstand tegen de aanwezigheid van buitenlandse militairen blijven. Onze boodschap in Afghanistan is dat ISAF samen met de Afghaanse regering orde en stabiliteit brengt en economische vooruitgang voor iedereen. Aan deze doelstelling en de daaruit volgende daden ontleent de coalitie haar autoriteit – acceptatie van haar gezag en aanwezigheid – en daarmee is de cruciale vraag beantwoord waarom de bevolking voor ISAF zou moeten kiezen en niet voor de Taliban.

Toch bestaat hier een spanningsveld. De Afghanen accepteren een overheid pas wanneer die aan enkele essentiële behoeften beantwoordt. Dit zijn het bevestigen en handhaven van het islamitische karakter van de Afghaanse maatschappij, het garanderen van persoonlijke en materiële veiligheid en het bieden van een eerlijke, niet corrupte rechtspraak op basis van de islamitische wetgeving. Bovendien zal de overheid moeten omgaan met de stammencultuur die overal in Afghanistan heerst. Maar niet alle deelnemende landen binnen ISAF hebben dezelfde politieke doelstelling of kunnen zich neerleggen bij de wensen van de bevolking met een – in hun ogen – afwijkende standaard. Er bestaat een neiging om in te grijpen in politieke processen en rechtspraak. Maar als ISAF de Afghanen normen en waarden oplegt kan dat aversie opwekken, want de bevolking kan dat al snel uitleggen als dwingelandij of betutteling. De Taliban heeft in het recente verleden juist wel een aantal van die behoeften ingevuld, zeker waar het gaat om veiligheid, gezag en betaling.

Ten opzichte van de Taliban is ISAF in het nadeel. Het verschil tussen Taliban en de Afghanen is veel kleiner dan tussen ISAF en de bevolking. De lokale bevolking zal buitenlandse militairen snel als vreemden beschouwen en hen niet direct vertrouwen. Hoewel een groot deel van de Afghaanse bevolking het niet eens is met de werkwijze en doelstellingen van de Taliban en hen zelfs als boeven beschouwt, zijn het tenminste wel *hun* boeven. Binding via afkomst, stam en cultuur (het wij-versus-zij denken) overstijgt daarmee vaak de abstractere doel-

stellingen van de aanwezigheid en de boodschap van ISAF. Vaak zijn ISAF-troepen ook niet goed op de hoogte van culturele gebruiken en spelregels. Daardoor kan onze tegenstander ons gemakkelijk afschilderen als brengers van zedeloosheid en prostitutie, waarbij de ‘ongelovige’ ISAF-militairen ook nog eens zouden proberen het lokale geloof te vernietigen. Een deels traditioneel en xenofob ingestelde bevolking is zeer gevoelig voor dit soort redeneringen en dit ondergraaft de bekendheid en acceptatie van de doelstellingen van ISAF. ISAF zal daarom steeds in woord en gedrag moeten aantonen dat de Taliban ongelijk heeft en ook op andere gebieden geen alternatief biedt.

De sociale omgeving

Hoewel het schetsen van het karakter van een bevolking vanwege de vele uitzonderingen ronduit riskant is, is het vanwege de cruciale rol die de Afghanen spelen toch noodzakelijk.

FOTO AVDD, G. VANES

De Taliban kan ons gemakkelijk afschilderen als brengers van zedeloosheid

In veel gebieden leeft de bevolking in westerse ogen 'primitief' en moet zij zich zien te handhaven in extreme omstandigheden en een bar klimaat. Dit heeft ook zijn weerslag op de cultuur, want een individu kan niet overleven zonder een groep. De groep beschermt het individu en het individu gaat op in de groep. Veelal is dit de directe familie of de stam waartoe iemand behoort. Voor de leden van die groepen geldt dat iedereen verplicht is elkaar te helpen.

Trouw, beloftes en intermenselijke relaties zijn in deze samenleving belangrijk, net als trots en groeps- of stameer. Deze waarden herkennen westerlingen niet (meer) zo duidelijk, maar ze verdienen zeker respect. Andersom herkennen westerlingen wel culturele opvattingen die in het westerse waardensysteem afgewezen zouden worden, zoals bepaalde straffen of de ongeschikte positie van de vrouw.

Maar daarbij moet bedacht worden dat wij er niet zijn om die culturele opvattingen te veranderen, wat toch niet zou lukken. Dat Afghanen nauwelijks opleiding hebben genoten betekent nog niet dat ze intellectueel tot minder in staat zouden zijn dan westerlingen. In tegendeel: Afghanen kunnen zeer filosofisch zijn hebben dikwijls een relativerend gevoel voor humor. Vaak is de bevolking ook in gedrag wat eerlijker en ongecompliceerder en grotendeels zijn de Afghanen zeer vriendelijk en erg gastvrij. Maar zodra een Afghaan gekwetst is zullen zijn boosheid en wraak extremer en emotioneler zijn dan westerlingen gewend zijn. De Afghaanse cultuur is ook een eer-cultuur: Afghanen willen elkaar in hun waarde laten en zijn bang om iemand teleur te stellen. Ze zullen daardoor snel geneigd zijn het gewenste antwoord te geven. Het is daarbij minder erg om te liegen dan om toe te geven dat iets niet kan of niet gelukt is. Dit laatste kan in de communicatie met westerlingen tot wederzijds onbegrip leiden.

In Afghanistan woeden al meer dan dertig jaar conflicten. Ook dat heeft grote gevolgen voor de cultuur. Belangrijk is dat het merendeel van de plattelandssamenleving, net als westerlingen, bestaanszekerheid wil en een rechtvaardige, stabiele omgeving. Het maakt hen doorgaans niet uit of die stabiliteit van de heersende over-

heid komt of van opstandelingen, zo lang ze maar geen slachtoffer wordt van gevechten in hun onmiddellijke omgeving. Enig opportunisme is de bevolking dan ook niet vreemd. Ze is geneigd zich aan te sluiten bij de sterkste om te kunnen overleven en om met rust gelaten te worden. Afghanen zijn zelfs bereid enige individuele vrijheden – die in dit soort samenlevingen toch al relatief zijn – op te geven voor een stabiele, ordelijke maatschappij. Dit geldt onverkort voor de mensen die naar de steden zijn getrokken. Het is voor ISAF dus van belang de bevolking een gevoel van veiligheid te bieden. Hoewel ISAF soms zelf geweld gebruikt, mag zij niet geassocieerd worden met het uitbreken van gevechten en geweld.

ISAF-militairen moeten beseffen dat zij in deze omgeving in zekere zin 'te gast' zijn. Als zij zich gedragen als betweterige machthebbers met een impliciet *dédain* voor de lokale structuren dan roepen zij al snel aversie op. Zij dienen hun geloof in eigen westerse structuren en democratische en religieuze principes te relativeren om aansluiting te kunnen zoeken bij de lokale bevolking. De wens om in deze overwegend ongeletterde samenleving met analfabete bestuurders in korte tijd een soort westers bestuursstelsel op te zetten is bijna onhaalbaar en kan tot optisch bedrog leiden. In Afghanistan ontbreekt een middenklasse die een brugfunctie kan vervullen. Vooral de (soms Engelstalige) wetten en bestuursaanwijzingen, veelal in Kabul geschreven door of met medewerking van westerse adviseurs, kunnen een valse indruk van vooruitgang wekken. Lokale bestuurders en (analfabete) stamleiders lezen die wetten veelal niet en dragen ze ook niet uit. Daar komt nog bij dat de Afghaan doorgaans wantrouwend staat ten opzichte van het officiële gezag, met name vanuit Kabul, dat ver weg van het dagelijks leven in de provincie lijkt te staan.

Omdat de Afghaan slechte ervaringen heeft met het officiële gezag bewandelt hij slechts de formele weg als hij er direct voordeel bij heeft. Hij werkt bij voorkeur via relaties die over formele posities heen gaan. Dit komt ook doordat iemand die een goede positie heeft, daar niet

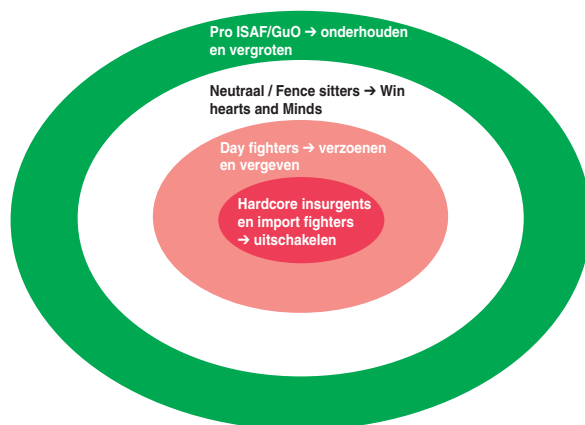
alleen als individu zit: hij heeft de verantwoordelijkheid om zijn achterban, de *extended family*, te onderhouden en mee te laten profiteren. Dat speelt overigens in bepaalde bevolkingsgroepen nadrukkelijker dan bij andere. Westerlingen vertalen dat al snel als riekend naar corruptie, maar dat is te eenvoudig gedacht. Want een Afghaan die zijn achterban vergeet verliest al snel de steun en daarmee zijn invloed bij anderen. Dat de Afghanen van elkaar afhankelijk zijn en via relaties werken om dingen voor elkaar te krijgen betekent dat zij meesters zijn in het ritselen en regelen dan wel manipuleren. Op die manier benaderen zij ook militairen om te proberen die voor hun karretje te spannen. ISAF-militairen moeten er steeds op bedacht zijn niet alle problemen van de Afghanen over te nemen. Primair moeten ze hun problemen zelf op (leren) lossen.

De onderlinge afhankelijkheid in Afghanistan bestaat ook doordat de toekomst al jaren uitzichtloos lijkt. Het concept van een 'maakbare toekomst' leeft nauwelijks en een zeker fatalisme is sommigen niet vreemd. Afghanen leven grotendeels in het heden en in de glorie van het verleden. Dit verklaart waarom zij elkaar onenigheden lang nadragen. In zekere zin zijn democratie en meritocratie (een goede positie en invloed op basis van studie of onpartijdige verdienste) een luxe die alleen kunnen bestaan in een meer welvarende omgeving waar mensen onafhankelijk van elkaar kunnen leven. Vandaar dat het creëren van meer economische welvaart de sleutel is tot het creëren van meer individuele vrijheden op de langere termijn. Tot die tijd zijn respect en intermenselijke interesse voor de Afghaanse samenleving en het tonen van betrokkenheid de enige manier om bij de bevolking de juiste snaar raken. Want sociaal contact is in deze opstam, groep of familie georiënteerde samenleving zeer belangrijk. Veelvuldig contact met de bevolking door individuele militairen of patrouilles moet een goede en oprechte indruk achterlaten. Dit zal als 'bewijs' worden gezien dat de opstandelingen ongelijk hebben, waardoor de bevolking bereid zal zijn om met ISAF mee te bewegen. In die zin zijn ook Neder-

landse militairen, soldaten inbegrepen, de ambassadeurs die de ISAF-operatie aan de man moeten brengen en is hun gedrag de toetssteen voor het oordeel van de bevolking!

De opponent

Het merendeel van de Afghanen schuwt het geweld en neemt een afzijdige positie in (zie figuur 1). Maar binnen de bevolking is er een groep die nog geen keuze heeft gemaakt en afwacht, de zogeheten *fence sitters*. In deze context beweegt zich de Taliban. De Taliban bestaat grofweg uit twee groepen. De eerste

Figuur 1 Afghaanse bevolkingsgroepen in relatie tot ISAF en Taliban

groep bestaat uit de *hard core fighters* die zich uit diepe overtuiging verzetten tegen de heersende overheid of de aanwezigheid van ISAF. Zij worden aangevuld en versterkt met buitenlandse *import fighters*. De tweede Taliban-groep bestaat uit de *day fighters* die zich onder dwang, voor een geldbedrag, of uit wraak voor een verloren familielid, laten overhalen om met een hinderlaag mee te doen of een bom te leggen. Deze tweede groep verdient nauwelijks de naam 'opstandeling' en is nog door ISAF over te halen om de wapens neer te leggen. Zij moeten dan wel overtuigd raken van het nut van de doelstellingen van ISAF, de voordelen inzien van het samenwerken met het officiële gezag en/of excuses accepteren voor *collateral damage* die ISAF heeft aangericht. De *day fighters* zijn de eersten die voor een 'verzoeningsprogramma' in aanmerking komen.

Belangrijk is dat de Taliban niet als zodanig herkenbaar is. Ze dragen geen uniform en het onderscheid tussen strijders en niet-strijders (burgers) is niet eenvoudig te maken. Hoewel westerlingen dat vaak interpreteren als een misdrijf tegen het oorlogsrecht,² is het voor de vijandelijke strijders volstrekt logisch. Zij zijn immers niet in de westerse traditie van oorlogvoering opgegroeid, terwijl eigen wapenbezit normaal is in hun samenleving. Juist omdat de opstandelingen niet te herkennen zijn, zijn normale militaire maatregelen vaak niet goed toepasbaar en 'glijpen' zij door afgrendelingen en doorzoekingen van ISAF. Aanhoudingen kunnen eigenlijk alleen met normale politiemethoden plaatsvinden, tezamen met het verzamelen van de bijbehorende bewijslast. Door de bevolking te winnen neemt de categorie day fighters af en wordt de omgeving waarin de hard core opstandelingen zich bewegen voor hen onbruikbaar. Het was de Chinese leider Mao Zedong die guerrillastrijders vergeleek met vissen die ongrijpbaar zijn als zij zich onopvallend in troebel water (lees: onder de bevolking) kunnen bewegen. Mao's metafoor gaat ook op in Afghanistan. Het vangen van de Taliban met netten (gevechtsacties en doorzoekingen van ISAF) helpt nauwelijks, want daarvoor zijn de mazen in het net te groot. Maar door het zuiveren van het water (opinieverandering) wordt het water onbruikbaar en komen de 'kwade' vissen vanzelf bovendrijven. Daarmee is de tegenstander gescheiden van de bevolking, is hij te onderkennen en gericht aan te grijpen. Dit betekent overigens niet dat gevechtsacties en doorzoekingen niet meer moeten plaatsvinden, maar wel dat de manier waarop dat gebeurt bepalend is voor de uiteindelijke effectiviteit.

Sometimes, the best reaction is not to react at all

De opponent zal, net als ISAF, proberen met een publiciteitscampagne de bevolking voor zich te winnen. Waar dat niet lukt, past de Taliban

dwang en intimidatie toe. Daarnaast zullen de opstandelingen proberen ISAF gericht aan te vallen. Daartoe vallen de opstandelingen terug op de tactieken van de militair zwakkere, die ze lang vol kunnen houden. Dat is de guerrilla-oorlogvoering, met hinderlagen, aanslagen met IED's, lokale overvallen, raket- en mortierbeschietingen en zelfmoordaanvallen. Los van de directe verliezen die de opstandelingen toebrengen, hopen zij ISAF te verleiden tot excessieve represailles met mogelijke collateral damage die de burgerbevolking direct treft. Hierdoor vervreemdt ISAF van de bevolking en zal de categorie day fighters groeien. Verder hoopt de tegenstander dat verliezen bij ISAF de vastberadenheid van westerse regeringen en bevolking zullen ondermijnen. Naast ISAF valt de Taliban ook het lokale gezag (leiders, politie

FOTO AVDD, G. VAN ES

Collateral damage kan de Taliban in de kaart spelen

of leger) aan, om te laten zien dat zij kwetsbaar zijn, maar ook om het moreel van deze autoriteiten te breken.

De Taliban heeft nauwe banden met de criminaliteit. De opstandelingen moeten hun acties immers kunnen financieren en maken zich schuldig aan overvallen, smokkel en illegale handel en doen een beroep op externe (buiten-

² Zolang deze strijders het oorlogsrecht respecteren, is er geen sprake van een oorlogsmisdrijf.

landse) geldschieters. In Afghanistan bestaat een duidelijke relatie tussen de Taliban en de opiumindustrie.³ De opiumindustrie is gebaat bij chaos omdat haar handel hierin gedijt. Opium wordt het land uit gesmokkeld via Pakistan, Tadzjikistan en Iran. Geld en wapens komen via diverse smokkelroutes Afghanistan binnen, zodat de opstandelingen het gevecht kunnen voortzetten. Het volgen en aangrijpen van illegale geldstromen, smokkelroutes en externe steun zal de opstandelingen in het nauw drijven. Andersom geldt: hoe meer ISAF (hard core)opstandelingen uit de bevolking verdrijft en lokale steun ontzegt, hoe meer de Taliban moet terugvallen op criminaliteit. Uiteindelijk dreigen daarmee ook de oorspronkelijk serieus gemotiveerde opstandelingen te verworden tot veroorzakers van wanorde en chaos, waartegen de bevolking zich zou kunnen keren.

De planning van de militaire bijdrage

Effects-Based Approach to Operations

Zoals hierboven al is gesteld gaat het in een COIN-campagne niet alleen om het inzetten van geweldsmiddelen. Het militaire vermogen dient ingebed te zijn in een groter plan waarin ook diplomatieke, economische, sociologische en bestuurlijke factoren zijn opgenomen: de zogeheten *comprehensive approach*. Dergelijke factoren zijn van oudsher het terrein van andere instanties of departementen. Maar meestal is het in het operatiegebied initieel zo onveilig dat deze andere spelers ontbreken. Het militaire apparaat staat er dan (nog) alleen voor en moet dan met een plan komen waarin alle factoren zijn opgenomen en waarin ook de effecten staan vermeld die niet met geweldstoepassing te maken hebben. Veiligheid is ook te bereiken door het scheppen van werkgelegenheid of het installeren van een rechtssysteem. Meestal zijn beide nodig, of meer. Dit leidt doorgaans tot een drietal operatielijnen, bijvoorbeeld *Security*, *Governance* en *Development*. Deze operatielijnen zijn opgedeeld in mijlpalen of zijn geconcretiseerd in te bereiken

effecten en subeffecten. Verder verdienen de onderlinge relaties en afhankelijkheden tussen de effecten aandacht. Juist door de onderlinge relaties te beschouwen is het mogelijk meerdere *courses of action* te doorlopen. Daarbij wordt gekeken wat er gebeurt met de beoogde effecten bij verdeling van de beschikbare capaciteit over verschillende mogelijke acties.

Het werken met effecten heeft gevolgen voor de inrichting van hogere staven. Een kenmerk van met name civiel-georiënteerde effecten is immers dat het langere tijd duurt voordat ze bereikt zijn. Enkel door tussentijdse metingen is na te gaan of de beoogde effecten ook bereikt worden en of de hele campagne daarmee op de goede weg is. Deze taak kan het beste toevallen aan een speciale cel binnen de staf die niets anders doet dan het plannen en bewaken van de hele operatie op een hoger en langduriger niveau. Bij RC-(S) heeft dit geleid tot het opzetten van een zogenoemde *effects cell*. In de effects cell zitten planners en evaluatoren (*operational analysts*). Zij geven de effecten aan en suggereren concrete acties om de effecten te bereiken. Na goedkeuring van de commandant plant een lange-termijn-planningscel binnen de staf (bijvoorbeeld een J-5) vervolgens deze concrete acties. Een sectie operaties voert deze acties dan uit. Deze sectie beschikt over een kleine planningscapaciteit om de lopende actie bij te sturen (een J-35), een element dat de daadwerkelijke uitvoering coördineert (een J-33) en een *targetingcel* die de traditionele kinetische doelanalyses doet. Het is sterk aan te bevelen om de gezichtspunten van verschillende civiele disciplines in de effectsplanning in te brengen. Hierbij moet vooral gedacht worden aan antropologen, Cimic-personeel, een politiek adviseur, cultureel adviseur, ontwikkelingsadviseur en mogelijk een of meer functionarissen met ervaring in lokaal bestuur zoals een oud-burgemeester of politicommissaris. In ieder geval dienen het mensen te zijn die kunnen doorgronden hoe de lokale samenleving werkt. Ook kan een *geospatial analyst* worden toegevoegd. Die kan (historische) informatie uit een database geografisch presenteren, waardoor onderlinge relaties tussen incidenten sneller duidelijk zijn. Bovendien is het opnemen van

³ Zie het besluit van de NAC hierover, zie ook de website van ISAF en VN-Veiligheidsraad-resolutie 1833(2008).

een *red cell*, bij voorkeur gevuld met Afghanen, aan te bevelen. Zij spelen de rol van zowel tegenstander als bevolking en kunnen door een 'perceptie-check' een advies geven of de bevolking de beoogde actie ook als positief zal uitlegen. Deze werkwijze vergt een zekere cultuurverandering ten gunste van de effect- en langetermijnplanners, omdat militairen traditioneel gewend zijn dat de sectie S-3 altijd de leidende rol heeft.

Information Operations

Omdat bij COIN de opinie van de bevolking centraal staat, zijn Information Operations (in de zin van beïnvloeding) van groot belang. Sterker nog: ze vormen de kern van het optreden van ISAF en zijn belangrijker dan de gevechtsoperaties zelf. Ook dit vergt een cultuur-

de belangrijkste opinievormers en *key-leaders* zijn. Onder de Afghaanse bevolking zijn dat vaak de 'geletterden': stamoudsten, lokale onderwijzers, religieuze leiders (mullah's) en medici. Ze genieten in het algemeen veel respect. Wanneer zij op de hand van ISAF komen, volgen de meeste bewoners. Het gericht steun vinden bij – en vervolgens steunen van – deze opinievormers is dus minstens zo belangrijk als de hulp aan het officiële, door Kabul geïnstalleeprovinciale bestuur.

Om draagvlak voor de inzet te behouden is de steun van de internationale media even essentieel. Journalisten vormen de ogen en oren van de wereldgemeenschap en de eigen bevolking. Verslaggevers uit landen die deelnemen aan ISAF hebben met hun berichten grote invloed

FOTO AVDD, G. VAN ES

Tussentijdse metingen kunnen uitwijzen of militaire acties het gewenste effect onder de bevolking hebben

verandering. Gevechtsoperaties moeten bewust zijn ingebed in een *info-ops* campagne om een bepaald effect bij de bevolking te bereiken. Het belangrijkste doel van de gevechtsoperaties is om te laten zien dat ISAF de sterkste is in het gebied, wat de bevolking het signaal geeft dat ze op de buitenlandse militairen kunnen vertrouwen. Vaak dienen gevechtsacties die ISAF initieert enkel voor het oppakken van belangrijke verdachte personen (*high value targets* en *medium value targets*) of het doorzoeken van locaties waar de Taliban is gesignaleerd.

Om de perceptie van de bevolking te kunnen beïnvloeden, moeten planners weten wat de belangrijkste doelgroepen zijn en wie daarbinnen

op het thuisfront. De beeldvorming die daarvoor ontstaat kan gevolgen hebben voor het internationale en nationale politiek-maatschappelijke draagvlak van de missie. Als de omstandigheden gevaarlijk zijn kunnen journalisten kiezen om *embedded* te werken. Militairen kunnen dat als lastig en 'hinderlijk' ervaren, maar moeten beseffen dat de berichtgeving verstrekkende politiek-strategische implicaties kan hebben. Het opbouwen van goede, soms persoonlijke, contacten met journalisten strekt daarom tot wederzijds voordeel.

Een derde doelgroep van opinievormers is de lokale media, die de link vormt aar potentiële aanhangers van de Taliban. De opstandelingen

zijn snel met het uitgeven van persberichten en buiten Uruzgan maken zij zelfs video-opnamen van aanslagen die korte tijd later hun weg naar internet vinden. Zo willen zij de ISAF-operatie in diskrediet brengen. Vaak is er na een incident een ‘wedstrijd’ tussen ISAF en de opstandelingen wie als eerste zijn verhaal gepubliceerd krijgt. Omdat het moeilijk is een eerste indruk te veranderen moeten de persvoorlichters van de ISAF-landen bij elke aanslag proberen als eerste het juiste verhaal naar buiten te brengen en het vooral onder de aandacht brengen van de lokale media. Tevens moeten zij proberen de verspreiding van video’s op internet tegen te gaan. Verder dient in de woordvoering voortdurend op de wandaden van de tegenstander te worden gehamerd. Helaas zijn de procedures vaak omslachtig en gaat in deze wedloop kostbare tijd verloren.

Een vierde belangrijke doelgroep zijn de hoge (inter)nationale bezoekers en bezoekers van hogere staven. Deze bezoeken maken vaak hinderlijke aanspraken op schaarse vervoerscapaciteiten en claimen schaarse tijd van de commandanten. Maar ook hier geldt dat goed informeren kan leiden tot steun op de lange en middellange termijn. Het kan begrip kweken voor de lokale moeilijkheden en soms zelfs resulteren in extra fondsen. Een vijfde doelgroep ten slotte zijn de coalitiepartners zelf. Ieder deelnemend land heeft een andere filosofie en manier van werken. De partners hebben daarvoor niet altijd begrip. Het goed overbrengen van de uiteenlopende filosofieën en het in de praktijk brengen van de woorden met substantiële acties bevordert de onderlinge binding en steun. Juist als het moeilijk wordt dienen partners, ook Nederland, een *fair share of the fight* voor eigen rekening te nemen en loyaliteit te demonstreren.

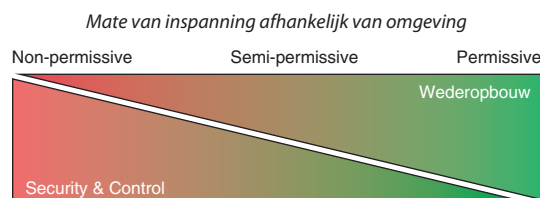
Commandovoering

Commandovoering in een COIN-campagne is op een andere manier complex dan commandovoering in een major combat campagne. Er doen meer spelers mee en ook de plannings-

horizon, met name voor de J-5, is langer. Gelukkig is er doorgaans ook meer tijd om alle factoren te integreren en tot een besluit te komen. Een eenheid van brigadeomvang hoeft niet meer binnen 48 uur slechts één actie uit te voeren, maar moet voor langere tijd een gebied controleren waarin zich meerdere, soms zeer gecompliceerde, langdurige en onverwachte urgente activiteiten tegelijkertijd afspelen. De praktijk heeft het volgende laten zien:

a. veranderingen in het planningsproces

Het traditionele operationele besluitvormingsproces (OBP) voldoet in deze nieuwe situaties niet geheel. Vooral bij het nadenken over niet-traditionele en civiel-georiënteerde opdrachten of effecten kunnen delen van het operationele planningsproces (OPP) of de *Guidelines for Operational Planning* (GOP) meer soelaas bieden vanwege de oriëntatiefase die daarin is opgenomen. Het OBP voldoet echter wel in alle gevallen waarin er weinig tijd is en bij militaire standaardproblemen;⁴

b. bredere oriëntatie van het planningsproces

Door de waan van de dag en het feit dat ISAF-militairen daar traditioneel meer affiniteit mee hebben ligt de focus doorgaans op gevechtsacties. Maar het is belangrijk te beseffen dat gevechtsoperaties slechts een klein deel vormen van de totale operatie. De focus van de commandovoering moet daarom meer gericht zijn op de wederopbouw en niet grotendeels op de kinetische gevechtsoperaties, die enkel dienen om de *safe and secure environment* te creëren of te handhaven waarbinnen de wederopbouw kan plaatsvinden. Door te denken in effecten kunnen non-kinetische oplossingen ook bijdragen aan meer veiligheid. Zo kunnen stamhoofden of bestuurders die ISAF vijandig gezind zijn benaderd worden via een relatie in Kabul of positief beïnvloed worden met een

4 N.B. Het OBP wordt thans vervangen door het TBM (Tactisch Besluitvormings Model) dat ook het plannen van niet-traditionele militaire opdrachten mogelijk maakt.

aantrekkelijk hulpverleningsproject. Deze non-kinetische oplossingen vragen soms meer tijd, maar zijn vaak duurzamer;

Rapid operations are seldom decisive, while decisive operations are seldom rapid

c. samenwerking met hulpverleners

Een complicerende factor is dat de uitvoering van de wederopbouw grotendeels bij externe organisaties ligt. Hierbij geldt: *you can't control what you don't command*. Om resultaat te bereiken zal ISAF dus een strategie moeten ontwikkelen om alle partijen te laten samenwerken aan hetzelfde doel. Het betrekken van 'nieuwe' spelers in het planningsproces, bijvoorbeeld vertegenwoordigers van hulporganisaties zoals UNAMA, USAID, CORDAID, GTZ en DynaCorps of Development Advisers, Political Advisers en Cultural Advisers is dus essentieel. Eerst en vooral zal ISAF echter vertegenwoordigers van de lokale overheid bij de plannen moeten betrekken. Hulporganisaties hebben doorgaans een veel langere voorbereidingstijd nodig om een specifieke bijdrage te leveren. Ze moeten dus al vroeg deel uitmaken van het planningsproces, omdat anders bijvoorbeeld geen vluchtelingenopvang gereed staat na afloop van een gevechtsoperatie;

d. national caveats

Hoewel de Nederlandse Doctrine uitgaat van de Opdrachtgerichte Commandovoering, blijkt dit in de praktijk grenzen te kennen. De politieke en militaire controle uit het thuisland is groot. Operaties kunnen vaak pas beginnen na toestemming uit het thuisland. Vaak gaat dit nog buiten de formele vertegenwoordiger van het thuisland, de contingentscommandant, om. Zelfs als het formeel enkel vereist is verantwoording af te leggen aan het hogere militaire niveau, dan nog spelen altijd de nationale belangen mee. Hierdoor kunnen militairen geconfronteerd worden met opgelegde beperkingen van het eigen nationale niveau. Zeker bij multinationale operaties als ISAF kunnen daar de caveats (belangen of voorbehoud) van andere deelnemende landen nog eens bijkomen. Het verdient sterk de voorkeur alle caveats van de deelnemende landen vroegtijdig in kaart te

brengen. Het bij elkaar houden van de tijdelijke (internationale) samenwerkingsverbanden, waarbij de deelnemers steeds in gesprek zijn over de noodzaak van het moment en hun mogelijkheden, vergt veel aandacht. Dit legt soms meer beslag op een commandant dan het ontwikkelen van het best mogelijke militair-tactische plan zelf. Dat plan verwordt daarom vaak tot het politiek best haalbare, waarbij helaas voor elke operatie opnieuw een soort coalitie van de *willing and able* moet worden gevormd;

e. situational awareness

Het is bij elke militaire operatie van groot belang dat hogere commandanten en hun staven zich kunnen baseren op een waarheidsgetrouw beeld van de feitelijke omstandigheden 'in het veld'. Dit geldt onverkort bij de complexiteit in Afghanistan. Wanneer de omgeving door de activiteiten van de tegenstanders gevaarlijk is, bestaat de neiging om onnodige verplaatsingen te beperken. Daardoor is het voor stafleden meestal onmogelijk om de poort uit te komen. Dit leidt er toe dat belangrijke planningsprocessen worden uitgevoerd door mensen die geen rechtstreeks contact hebben met de plaatselijke bevolking. Hierdoor ontstaat het risico van *group think*, waarbij men elkaar bevestigt in een fictief beeld van de buitenwereld en de daarin te behalen effecten. Om dit te voorkomen moeten sleutelfunctionarissen van planningstaven dus geregeld mee de poort uit om, in de schaduw van de commandant, in besprekingen met plaatselijke overheden een indruk te krijgen van de *colour locale*. Commandanten moeten er op bedacht zijn dat *group think* – met zelfs aversie en in extreme gevallen wraakgevoelens jegens de bevolking – kan ontstaan wanneer de eigen troepen verliezen lijden, vooral wanneer daarbij bekenden sneuvelen;

f. uitwisseling tussen staven

Ondanks de moderne communicatiemiddelen en het uitwisselen van *liaison-officieren*, blijkt er in de praktijk toch wederzijds onbegrip tussen staven te ontstaan. Hogere staven hebben de neiging om zich formeler op te stellen en ontberen vaak de *sense of urgency* die wel

FOTO AVDD, A. RORIMPANDEY

Als stafleden meegaan op patrouilles buiten de poort kan dat het risico op group think verkleinen

heerst op de lagere niveaus. Andersom appreciëren die lagere niveaus vaak niet het vele randvoorwaardelijke werk van de hogere niveaus. Het verdient daarom aanbeveling reguliere uitwisselingen te organiseren tussen hogere en lagere staven om wederzijds begrip te kweken. Dat leidt er ook toe dat urgente verzoeken sneller door de keten stromen en dat er rondom besluiten geen *second guessing* optreedt. Het opnemen voor grote acties van een planningsgroep van het hogere niveau in het eigen hoofdkwartier heeft als voordeel dat het de eigen staf ontlast. Bovendien hebben deze officieren in een later stadium op hun eigen niveau een beter begrip van de lokale situaties en kunnen zij de belangen van het lagere niveau veel beter verdedigen;

g. NCW dankzij USB!

Ondanks jarenlange inspanningen op het gebied van *Network Centric Warfare* is de interoperabiliteit van de verschillende C2-systemen die de betrokken landen gebruiken in de praktijk een probleem. In een internationaal hoofdkwartier als RC(S) zijn er veel functionarissen met soms wel zes IT-systemen op hun bureau die, als gevolg van classificatie of gebrek aan technische interoperabiliteit, onderling niet met elkaar kunnen communiceren. Het garanderen van de stroom aan noodzakelijke informatie geschiedt daarom vaak met simpele USB-sticks die de informatie van het ene systeem naar het andere overbrengen. Mag dat? Nee. Moet dat? Ja!;

h. Behoud van kennis bij rotatiewisseling

In Nederland moeten de diverse functionarissen uiteraard voldoende opgeleid zijn voor hun taak. Daarbij verdient het aanbeveling dat sleutelfunctionarissen vroegtijdig op verkenning gaan om de situatie en sfeer goed te kunnen duiden. Met name bij rotaties dient er voldoende aandacht te zijn voor het *Hand Over-Take Over*-programma. Volgens de NAVO-norm zou dit tien dagen moeten duren, waarbij staffunctionarissen eerst vijf dagen meelopen met hun voorgangers. Daarna vervullen zij zelf vijf dagen de functie, waarbij hun voorganger hen voor advies terzijde staat. Tevens geven alle zittende stafsecties een briefing over hun werkzaamheden in collectieve bijeenkomsten en is een battlefieldtour voor sleutelfunctionarissen langs de belangrijke locaties in de *Area of Operations* (AO) essentieel.

Inlichtingen

Om de opstandelingen te kunnen scheiden van de gewone bevolking is het noodzakelijk te onderkennen wie grote invloed hebben op (het gedrag) van de bevolking en welke processen er allemaal spelen. Goede informatie en inlichtingen vormen dan ook het fundament om effecten op te lijnen en te wegen. Een goed overzicht opbouwen van alle belangrijke *key-players* is dan ook een vereiste. Dit kan door de *keyplayers* samen met hun kenmerken en hun onderlinge relaties in kaart te brengen. Hoewel zelfs het houden van een soort volkstelling

mogelijk zou zijn, is een *social network analysis* of *link analysis database* een goed hulpmiddel om gericht verdere acties op te kunnen starten. Het gaat daarbij niet zozeer om concrete vijandelijke activiteiten of wapensystemen, maar veel meer om 'lokale officiële machthebbers', criminelen, plaatselijke overheidsfunctionarissen, (illegale) geldstromen en hun relaties met opstandelingenleiders. Geospatial analysts en trend analysts kunnen dit alles geografisch en in tijd inzichtelijk maken. Al met al vergt dit een heel ander soort inlichtingenfocus en andere inlichtingenverzamelorganen dan tot nu toe gebruikelijk was. Hier geldt dat iedere militair een 'sensor' is en dat iedereen die buiten de poort is geweest systematisch gedebriefd moet worden. Ook het periodiek debriefen van de *local workers* op de bases (die nu en dan huiswaarts keren naar hun familie) kan een rijke bron van inlichtingen zijn. Verder zijn natuurlijk de contacten van de wederopbouwteams van groot belang en moeten de leden daarvan structureel gedebriefd worden. Maar ook goede contacten met hulpverleningsorganisaties zoals UNAMA vormen een bron van informatie.

*Sometimes, the more force you use,
the less effective it is*

Toepassing van geweld

Counter-insurgency draait om het minimaal toepassen van geweld. Minimaal betekent hier 'zo hard als noodzakelijk, maar zo zacht als mogelijk'. Dit besef is nog niet bij iedereen in het operatiegebied doorgedrongen. Geheel in lijn met een jarenlange opleiding en training voor major conflict bestaat er de reflex om terug te vallen op kinetische oplossingen. Maar het gaat bij COIN niet zozeer om het uitschakelen van de tegenstanders, als wel om het opheffen van de oorzaken van het verzet, het voorkomen van verdere wraakgevoelens en het bereiken van stabiliteit op de langere termijn.

Bij het uitschakelen van een tegenstander dient besef te worden dat vervolgens een heel gezin in de problemen kan komen omdat hun kostwinner gesneuveld is en dat er broers of vrienden zullen opstaan om als day fighter

wraak te nemen. Bovendien zullen ISAF-militairen bij overmatig geweldgebruik al snel worden afgeschilderd als 'meedogenloze slachters', vooral als de geweldstoepassing heeft geleid tot collateral damage.

Het bovenstaande neemt niet weg dat het uitschakelen van tegenstanders in enkele gevallen de enige optie is. Daarvoor moet dan niet worden teruggeschrokken. Vooral gevechtscontacten zijn een uitgelezen kans om opstandelingen te vinden, te binden, te slaan en te exploiteren. Het vinden van opstandelingen is doorgaans zeer moeilijk, maar bij een gevechtscontact geven zij zich bloot in de overtuiging dat zij tijdelijk in het voordeel zijn. Voor ISAF is het dan zaak om hen – hoewel ze vaak day fighters blijken te zijn, met alle gevolgen van dien – te binden zodat er versterkingen kunnen komen om een klap uit te delen. De exploitatie zal moeten gebeuren door een fysieke achtervolging, uitbuiting van successen in een IO/media-berichtgeving en forensisch onderzoek naar sporen op gebruikte wapens of IED's. Voor dat sporenonderzoek zal dan wel voldoende (recherche)capaciteit op stand-by basis aanwezig moeten zijn. Die capaciteit is thans vaak onvoldoende, omdat het belang ervan nog niet altijd onderkend is. Een van de weinige mogelijkheden om netwerken van IED-facilitators op te rollen blijft daardoor soms onvoldoende benut.

Het mag duidelijk zijn dat een ongebreidelde hunt and kill benadering in COIN-campagnes contraproductief werkt. Gevechtsactiviteiten en doorzoekingen richten zich daarom vaker op het selectief aanhouden of uitschakelen van een high value target en het ontwrichten van logistieke lijnen of IED-opslagplaatsen. Hier liggen gerichte inlichtingen aan ten grondslag. Bij zo'n operatie kan geweld worden gebruikt, maar ook dan zal het minimaal en proportioneel moeten zijn. Tenslotte is gebleken dat juist de bereidheid om samen met het Afghaanse leger en politie tegen de Taliban te vechten indruk maakt bij de bevolking. In een sociaal-georiënteerde maatschappij is dit namelijk de ultieme vorm om aan te tonen dat je iets voor iemand over hebt.

Gebruik van Afghaanse capaciteit

De (weder)opbouw van Afghaanse capaciteit is onze belangrijkste opdracht. In die zin is het van belang dat de Afghanen zelf hun land besturen. Ook de contacten met de bevolking zijn beter wanneer de Afghanen dit zelf uitvoeren. Daarom zullen we moeten streven naar een *Afghan face on everything*. Hun oplossing zal in onze ogen echter niet altijd op de meest efficiënte wijze of in snel tempo plaatsvinden. We dienen echter te accepteren dat een *Afghan face means Afghan way and Afghan pace*. Voor ISAF staat het opbouwen van Afghaanse capaciteit voor *security and control* in de vorm van politie en leger voorop. Naast het opwerken van leger en politie kan ISAF echter ook veel voordelen behalen door met ze samen te werken en ze op de juiste manier in te zetten. Het nationale leger en politie-eenheden kunnen veel beter aansluiten bij de lokale bevolking, omdat zij de culturele signalen beter begrijpen en beter met de bevolking kunnen communiceren.

Iets eenvoudigs als een zichtbaar bezoek van nationale legereenheden aan de moskee vergroot de acceptatie al, omdat de Afghanen daarmee zien dat het 'hun' leger is. Een randvoorwaarde is echter wel dat leger en politie iedereen gelijk behandelen en als onpartijdig bekend staan. Met name op de laagste niveaus is dit van belang. Op initiatief van stammen geheven 'tolgelden' bij politiecontroleposten behoren taboe te zijn, omdat de bevolking dit als eerste waarneemt en als dagelijkse last ervaart. Het Afghaanse leger heeft overigens een goede reputatie, want de soldaten komen uit andere streken en behandelen iedereen gelijk. De lokale politie komt daarentegen juist uit de streek zelf. Zij is zeer selectief ten aanzien van stamafkomst, vaak corrupt en niet altijd betrouwbaar. Verder moet het belang van tolken niet onderschat worden. Zij vormen de *interface* waarmee ISAF-militairen met de Afghanen communiceren. Hoewel er veiligheidsrisico's kleven aan het inschakelen van plaatselijke tolken, verdienen ze een volwaardige behandeling, al is het maar omdat zij risico's met ISAF delen. Bovendien kunnen zij, zodra zij terugkeren in hun eigen omgeving, belangrijke ambassadeurs voor ISAF zijn.

Een geïntegreerde aanpak

Gedurende een COIN-campagne moeten alle activiteiten op elkaar afgestemd zijn. Gelet op de doorgaans beperkte capaciteit aan eigen middelen zijn focus en synchronisatie noodzakelijk. De activiteiten zijn onder te brengen in twee categorieën, de ene gericht op *security and control* en de andere op wederopbouw. Veiligheid en stabiliteit zijn de eerste behoeften van de bevolking, maar wederopbouw is de sleutel tot de *endstate* van ISAF. Een centrale vraag bij COIN luidt dan ook: *Are we by defeating the insurgency developing the country or are we by developing the country defeating the insurgency?* Het antwoord is dat de focus van ISAF gelijktijdig op beide gericht moet zijn.

In Afghanistan bestaan verschillende *Afghan Development Zones (ADZ)*. Dit zijn gebieden die gezuiverd zijn van tegenstanders en waar ontwikkelingsorganisaties samen met de lokale overheid bezig zijn met wederopbouw. Deze zones moeten zich, analoog aan inkt in water, langzaam uitspreiden over Afghanistan. Het doel van de inktvlekmethodiek is veiligheidszones te creëren waar ISAF-eenheden hun inspanning concentreren, internationale hulporganisaties actief worden en lokale overheden zichzelf besturen. De inktvlekmethodiek is het beste uit te leggen met behulp van het operatio-

FOTO AVDD, H. KEERIS

Are we by defeating the insurgency developing the country or are we by developing the country defeating the insurgency?

operatie de rode loper uit voor de verdere uitbreiding van de veiligheidszones;

b. in de *decisive operation* (nabije operatie) wordt het merendeel van de veiligheids- en wederopbouwactiviteiten uitgevoerd. Dit gebeurt in het gebied dat onmiddellijk aan het hart van de ADZ grenst. In deze overgangsfase poot ISAF – in nauwe samenwerking met andere organisaties – de hearts and minds van de bevolking te winnen. De ISAF-inzet bestaat uit het verbeteren van de veiligheid, het bieden van een perspectief (hoop) op betere tijden en het laten zien dat ISAF de ‘goede’ partij is. Militaire eenheden moeten de veiligheid garanderen. Het betere perspectief zal grotendeels moeten komen van een gecombineerde inzet van zowel militaire als civiele wederopbouwprojecten (IO’s/NGO’s) of steun aan ontwikkelingsprojecten. Middelgrote projecten verbeteren diverse aspecten van de samenleving, maar met name de infrastructuur. Deze projecten dienen ingebed te zijn in een overkoepelend wederopbouwplan, de *Afghan National Development Strategy* (ANDS);

c. lokale troepen en politie voeren de *sustaining* (achtergebied) operatie uit in het hart van de ADZ. Hier is het gezag en verantwoordelijkheid voor rust en orde geheel aan de lokale overheid overgedragen. In deze gebieden voeren de internationale hulporganisaties de grotere ontwikkelingsprojecten uit zoals het aanleggen van riolering, het bouwen van ziekenhuizen en elektriciteitscentrales. Dit is eigenlijk het gebied waar het succes in de *decisive operation* is behaald en vastgehouden moet worden door de lokale overheid.

De groei van de inktvlek is ingedeeld in fases en ziet er grafisch als volgt uit:

1. In fase 1 komen veiligheidszones tot stand. Alle *shaping*, *decisive* en *sustaining operations* vinden hier gelijktijdig plaats. Het kan dus ook alleen maar in kleine gebieden of aan de rand van gebied dat al grotendeels op de hand van

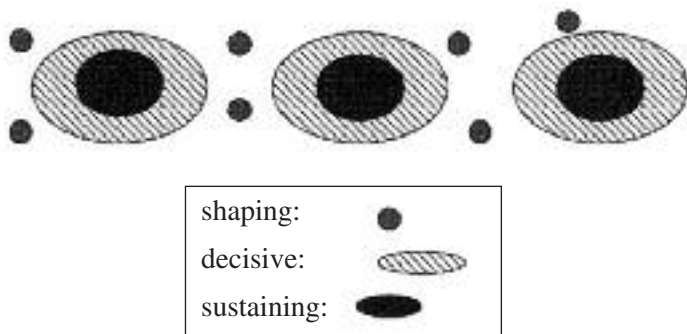
nele raamwerk, dat hierbij zowel naar doelstelling als geografisch opgevat moet worden. Hierbinnen vinden alle activiteiten uit de effectsplanning plaats, maar zij verschillen in doelstelling en ambitie per veiligheidszone:

a. de *shaping operation* (diepe operatie) bestaat uit de inzet van *special forces* in afgelegen gebieden buiten de ADZ. Ook zijn hier vaak lokale NGO’s actief. ISAF kan deze steunen, bijvoorbeeld door subsidies aan de lokale overheid. Af en toe kan een kleine gevechtseenheid in de buitengebieden opereren om een *raid* op een vijandelijk doel uit te voeren. De doelstelling van de diepe operatie is dat de bevolking in het buitengebied zich er nog steeds van bewust is dat de lokale overheid hen wil bereiken (*showing the flag*). Tevens gaat het om het frustreren van activiteiten van de opstandelingen en het opzetten van kleinschalige hulpprojecten met een belangrijke signaalfunctie. Die kleinschalige projecten mogen niet te veel kosten en er moeten altijd minimaal twee stammen bij betrokken zijn. De stammen moeten daardoor wel met elkaar overleggen en dat kan een basis vormen voor het vreedzaam verder communiceren en samenleven. Deze kleinschalige projecten moeten voorkomen dat slechts één stam profiteert of dat de fragiele lokale economie ontwricht raakt. Op deze manier legt de diepe

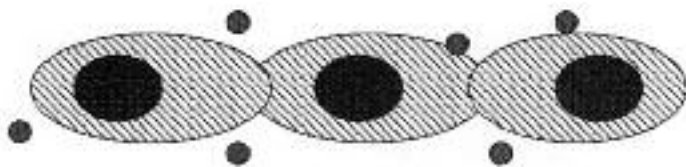
ISAF is. De initiële veiligheidszone moet niet te groot zijn (eerder een woonwijk dan een hele stad) om de lokale overheid en lokale veiligheidsdiensten in staat te stellen goed hun werk te doen en niet over een te groot gebied verspreid te raken;

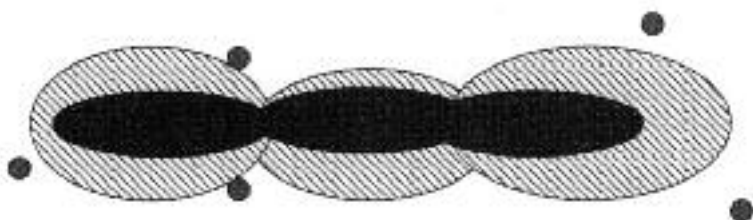
2. In fase 2 breidt de veiligheidszone zich uit door drie gescheiden shaping, decisive en sustaining operations die plaatsvinden in het hart van de ADZ, het overgangsgebied en het buitengebied;

3. In fase 3 groeien de overgangsgebieden naar elkaar toe;

4. In fase 4 sluiten de ADZ's op elkaar aan.

Het zwaartepunt gedurende de hele operatie is het opbouwen van lokale veiligheidsdiensten. Deze eenheden moeten immers de ruimte opvullen die ontstaat door de groei van de veiligheidszones door de shaping, decisive en sustaining operations van ISAF. Hiermee komt extra capaciteit beschikbaar en kunnen ISAF-troepen in de toekomst het operatiegebied gaan verlaten. Er bestaat dus een relatie tussen de groei van de inktvlek en de aanwas van de Afghaanse capaciteit. Bovendien zullen meer IO's en NGO's overgehaald moeten worden om activiteiten in het gebied te ontplooiën of over te nemen van de militairen.

Het volgende deel van dit artikel, dat in het juninummer verschijnt, gaat nader in op de gevolgen voor de militaire activiteiten die uitgevoerd worden. ■